

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунун, Тыва АССР-нің Дээди Советиниң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

№ 212 (9589) | Вторник, сентябрь 10, 1974 чыл | 1925 чылда үлдээлгенинен

Совет Тываның 30 чыл оюнга дүн-хүн дивейн

Дүн-хүн дивейн

Кызылдың кудумчуларында чыгып дамчыдыгызынын ту-дуунда машина-техника, кижикүжү мурундагызындан элээн неместен. Учаскаларда ажыл-иш даштарын хүнер чокка, харын-даа чамдык черлерде дүн-хүн чокка улашка. Чүдүм кудумчулар салган хоолайлары улап, эгеп, дүлдээлээш, ымышымы, чыгыпдашкынар кылган сентелге-ту-дуг участогунуң Константин Глазков ууртка бригадазының ажылчылары база соксаал чокка ажылап турар. Мында сес кижик беш хүн дүргүзүндө кожа салган 600 метр дүрттүг хоолайларын улаштырып чыгыпкан. Олар эртеңинче беш шак-тан эгептеп ажычк үйүр турар. Ол кудумчула артык дамчы-дыкта шүтүмүрүн бо бригада сентябрь 20-ге чезир дозар сорулганы салган.

№ 62 механизастаа колоннаның бир бригаданың прораб Валерий Волков ууртуп, хоолайлар салырып үш хүн дүргү-зүндө дык шакынчылган.

Чоокку хүнерде 630 метр дүрттүг хоолайларын улаш-тырып чыгыпкан, дугаар бис. «Тувинская правда» солунуң редакциясынын чынында Ленин, Комсомолска кудумчула-рында машиналар кесер бедерин дугалар бис — деп, анык прораб эр Алексей Шаталов бүзүредип чу-таалады. Николай Юдин, Сандан Комбулж, хөг-жүм-шени театардан Владимир Донгак оларның эки ажы-дын демдегедди. Ол ышкаш Кочетов, Мугур кудумчуларында монтаж ажылдары элээн шуудаашкыны. «Востокстанком-тажык» ажылчылары участогунда 200 метр чыдамдык дамчыдыгызын катар үрелишкынер болдурбазын бодай, быжыг кылдыр күөстөк. Кошпалай каскан кудумчу бүр-зүндө чер дескпээриңге, хоолайлар салырынга барык-ла кол-лектив бурзуу идеяның дуздалагы турары каракка-даа көскү. Үк туугу бо шиптирент хүнерде мыла-ла шалымчы апарганы иден-дир.

О. ОХЕМЧИК.

ЧУРУКТАРДА: Чүдүм, Комсомольская кудумчуларында ажыл-иш үези.

АВТОРУНУң ФОТОЛАРЫ.

КУЖЕНИИШКИНИҢ ИШ УРГУЛЧУЛЕВИШАН

Бистик «Барык» совхозуң Аксы-Барык салбырында ажыл-ишчилер маалга чөм белеткелниң баштайгы дүңдүн эгелээш-ле куоженишкынин ажылдап турар. Хертке Синага уурткал сипен белеткээр эвеш Шовдэ-Мажалык чогуула шолдорди 350 ажык тоина сипен белеткээр, ам Бижик-тин-Хая кылымында сипенин кезип белеткеп турар.

Салбырың Сайлыг Хонаш чогуунда Чик дөңгө тараан кукурузаның үнүжү багай эвес болган. Ооржак Стай уурт-кан кукуруза ажык, силос са-

лыр эвеш шүдүргү ажылдаан. 400 хире га кукурузаны сентябрь эгелээш-ажык эгелээш, ам доозуп турар. Оон 2000 тонна хире сывасту салган. Кукуруза ажылары комбайнерлер То-лош Муномар-оол, Донгак Са-гыр-оол, Сава Ашакай, Мо-и-гуш Шангыр-оол олар база ку-курузаны машинадан дүжүрүп салырынга Монтуш Удувас-оол, Кужугет Кезер, о-л ш-кши тракторист Сарыгаар Мингуй-оол болгаш өсселер-даа эрес-шүдүргү ажылдаан.

Бо чүгүла ажал-теркек Кыш-Мажалык, Ак-Доураак АТБ-лериниң чолаачылары

үлүг дузаны чедирип турар. Мал чөмүңү белеткелдеде ажылдап турар комбайнгарга болгаш машиналарга кынар, чаар чүгүлү хому турлаанга-ла кудул алар кылдыр тургус-каны оларның бедик бүүдүр-чүдүг ажылдарының таарым-чалыг бооп турар.

Сипенинчип ортузунда соци-алисттик чарыгы организас-тан, оң түңдөш беш хоук-ку-туң үлдүрүп турар. Чарыкка бирги чөмүң алган эвеште-даа шилчинер акылдап, 15 рубль-ди тыспар, ишти чөмүң алганга-ла оң, түшү чөргө кирген эве-нога чөмү рубльдиң шаңгалла-

рын тыспар турар. Сентябрь эгеленде беш хоуктуң түңдө-лиде Хомушку Артыс-оол уудуркан эвеш чарыкка ты-лекчи болган.

«Барык» совхозуң Аксы-Барык салбырының ажыл-ишчилери маалга быжыг чөм-сууру тургүзүр дэиң сипег белеткээр база силос салыр ажыды моон сонгар-даа күт-күт, оң түңдөш үргүзүлүр.

Сава ДАРЫН-ООЛ,
Гидротехник.

ЧУРУКТА: комбайнларның кукурузаны кезип, ажаап тура-ры. А. СОДУНАМНЫҢ ФОТОСУ.

ТИИЛЕКЧИЛЕРГЕ— КЫЗЫП ТУКТАР

Партияның Тады райкому болгаш райкукусов тараа-жы-лар болгаш сипениңдер орту-зунга калбарган социалисттик чарыштың түңдөш чеди хөп-кустан түпкөр турар.

Соодүг неделянын түңдөш-беле алырга, 12177 гектар черини тараазы бастырып-кан боуп турар. Ол болза, ишти ажаап ала чогуур та-раазың 17,1 хуузу болган. Чеди хонук дүргүзүндө тараа ажаалданың озуудан 6,9

хуу болган. Ол үенде дүргү-зүндө СССР-нің 50 чылы ат-тыг совхоз, Көдө ажыл-агый-ның дүржүлгэ стациязы бед-ик көргүзүлгөни чеди ал-ган.

Тараа ажаалдамы Тоша ат-тыг совхозта оюм темпниң чоруп турар. Ажыл-агыда бар 38 комбайнның чүгө 18-иң ажылдап турар. Оларның тех-никтик ажаалдамы багай. Ил-чангаш үрелишкынер, ту-руушкынар боуп турар.

Соодүг хүнерде ажаалдамы, темпниң «Бомбуниңниң хе-рели» совхоз дык куудул-кан. Устүнде четпестерин пар-тия райкомунуң бөрсүзүгэ демдегеп, оң эдил аларын ажал-агыларның ууртуку-ларынга дээсакан.

Социалисттик чарыштың тиилекчилери Көдө ажыл-агының дүржүлгэ стациязы деп санаан, ол ажыл-агыга партия райкомунуң, райкуку-

комунуң шилчинер Кызыл тутум тыпкан.

Мал чөмүңү белеткелдериниң чарышын «Шамбалыга» совхоз шыгырап үген. Ол ажыл-агы 591 тонна сипен белеткээр планын 624 тонна кылдыр боттадырган. Ти-лекчи ажыл-агый шилчинер Кызыл тутуу чаллап алган.

С. ООРЖАН,
партия райкомунуң пропа-ганда болгаш агитация кидди-ниниң эргелекчизи.

ШЕФ ДУЗАЛАМЧЫЗЫ

Кызыл түдүм-даа сипен үнеги. «Совет Тыва» ышкаш, мындыг сорттиңге совхозуңга мал чөмүңни арбын курава-ры оңа чугула. Совхозтуң дирекциязы, мында ажылчы-комитети ол талам-беле орга-низасты чамдык демчелерни боттадырып турар. Сипен ажылында доктаамал хазар туткан бригадалардан аңгыда, олче чоңун күжүң, шеф ажи-лын база угландырган.

Ажылчы комитетиниң дар-газы Нилел Оңдүргө ууртаан бөдүк хөргөжөөн элээн кыш үнүшкүнерин организастаан. Түңдөш багай эвес, бо хүнер-де олар иштээш-беле 230 центнер сипенин белеткээр, хуөткөк. Бо чүгүла ажык С. Вайр, В. Юдина, В. Салчак, Г. Гумеров ышкаш бот-иде-кейлик киришкен эштерни адары өөрчүтүң.

Соховста электич эш Чебо-даевке ууртка эвеш сипен шөлүңчө база-ла чалгыс эвес удаа үген. Олар 240 центнер сипени сарааттап тургускан. Бо талам-беле Ч. Амыкты, А. Самбуузу, Н. Тулиншени болгаш өскөдөрү-даа мактаары чөптүң.

Башкы Седип Кууларга ууртка шилчинер түңвө-ли база эки. Кижик хей эвес ол эвеш 170 центнер сипен белеткээр. Совхозтуң төвү Суг-Бажи сууртун чоу мал чөмү белеткээринге шеф ажи-

С. ДАВАЛАЙ.

СЭКП ТК-ДА БОЛГАШ ССРЭ-НИҢ МИНИСТРЛЕР ЧӨВҮЛЕЛИНДЕ

ТУСКАИ ОРТУМАК ӨӨРЕДИЛГЕ ЧЕРЛЕРИН УДУРТУРУН УЛАМ САИЗЫРАНГАЙЖЫДАР ТАЛАЗЫ-БИЛЕ ХЕМЧЕГЛЕР ДУГАЙЫНДА БОЛГАШ ТУСКАИ ОРТУМАК ЭРТЕМНИГ СПЕЦИАЛИСТЕРНИ БЕЛЕТКЭЭРИНИҢ ШЫНАРЫН ЭКИЖИДЕР ДУГАЙЫНДА

СЭКП Төл Комитеди болгаш ССРЭ-нің Министрлер Чөвү-лели «Тускай ортумак өөр-дидге черлерин удуртурун улам сайыраңгайжыдар тала-зы-биле хемчеглер дугайында болгаш тускай ортумак эртем-ниг специалисттерни белеткээ-риниң шынарын экижидер дугайында» доктаалды хуөзүл-дүр. Чүрттүг үлүс өөредил-гениң нити системасына улус эмил-агында бүтү дүдүрүлгө специалистер белеткээриниң черинде тускай ортумак өөредилге черлери чу-гула черин эвеш турар деп, доктаалда демдегелээш. Тех-никумдар болгаш училищелери-ниң чыл бүрүдө бир миллион ажык кижик доозуп, улус ажыл-агыйның специалисттер-ге хөргөдөп колдуунда ханды-рар органы берип турар. Тускай ортумак өөредилге черлери аныктарының бүтү-ниң ортумак өөредилгени боттадырыгына үлүг салышкыны кирип турар.

Социал-экономика болгаш культура тургузушкунуң талазы-биле СЭКП-нің XXIV съездиниң салган сорулгала-рын күөсүлери тускай ортумак өөредилге черлери удуртурун улам сайыраңгайжыдарыны, специалисттерни белеткээриниң шынарын бедерин, өөр-сип-кчилерин идей-политиктик кижизилдери экижидер деп, доктаалда айткан.

Специалистерни белеткээ-риниң шынарын бедеринге, өөредилге чорудулганы сайыраңгайжыдары, өөредил-гени болгаш кижизилдери

коммунист тургузушкунуң практикамы-биле сыйры хол-баштырарыне оңа кичээгий салышаал, коммунизм тургу-зушкунуң сорулгаларыга, эртем-техниктиг депшилтеңиң негеделеринге дүштүр тус-кай ортумак өөредилгениң үлүс хөгжүлгөсүн хандырашкы республикаларын-иң компартияларын ТК-ла-рынга, партия крайкомдары-га болгаш обкомдарыга, эки-дээшкени республикаларын-иң министрлер чөвүлелинде, ССРЭ-нің Дээди болгаш тус-кай ортумак өөредилге ми-нистерствозунга база ССРЭ-нің өскө-дөө министерствозу-нунга болгаш ведомстволары-га СЭКП Төл Комитеди бол-гаш ССРЭ-нің Министрлер Чөвүлели дааскан.

Тускай ортумак өөредилге черлериниң партия эге орга-низацияларына удуртулганы экижидерин удуртуку болгаш башкы кадрларын шилдинге база тээрештир тургузырына контрольду күштелдирерин, шилдинтер эртемниң башкы-лазынылың байламы дээш, сүргүзүлүг ортузуңа идея-кижизилдериң ажал дээш, оларга коммунист бүзүр-лээш, ажал-чачылдын болгаш моралдык бедик шынарла-рын хөргүзүр дээш, марксизм-ленинизмни, совет патристизини болгаш күш-ажи-лга коммунист хамарылы-нын бузуңга кижизиттиңен, бигү талазы-биле сайыралдыг специалисттерни белеткээр дээш партия организацилары-ның болгаш башкылар кол-лективтериниң харысалганын

бедерин партия организаци-га санаалдаан.

Совет болгаш ажил-агы ор-ганнары специалисттер белеткээриниң планнашканын үлүс экижидер, оларны эжи-лап турарына четпестериң чалайдыр, буурутуңге орту-мак эвештинг специалистер-ниң болгаш бедер дугайында хөмчеглер алыр ужурауд деп, доктаалда айткан.

Эресалдыг чер-чер орга-низацияны чыгырганында тус-кай ортумак өөредилге черлери эвештелешкен республика-ларның чогуур республика болгаш эвеш-республика министрстволарының база ве-домстволарының дорт чыгыр-ганын шилдинери баш удур көрбүшүн, эвештелешкен рес-публикаларын эвеш-республика болгаш республика министрстволарының база ве-домстволарының чыгырганында турар тускай ортумак өөр-дидге черлерин удуртурун эвеш санын министрство-ларга болгаш ведомстволарга хооншөр дугайында айт-тырып ССРЭ-нің Дээди бол-гаш тускай ортумак өөредилге министрствозун киргилгези-биле коорун болгаш шип-тирлээрин эвештелешкен рес-публикаларын министрлер чөвүлелинде хуөткөк.

ССРЭ-нің Дээди болгаш тускай ортумак өөредилге министрствозу-биле дугурап турган, специалисттер белеткээ-ринге эргежок кооперацияны барыдаалаан. 1975—1977 чылларда тускай ортумак өөредилге черлери адырлар айы-биле үлүс специалисте-тарын эвештелешкен рес-пуб-

ликаларын министрлер чөвү-лелинде, ССРЭ-нің ми-нистерстволарына болгаш ведомстволарына санаалаан.

ССРЭ-нің Дээди болгаш тускай ортумак өөредилге ми-нистерствозун чыныга тус-кай ортумак өөредилге тала-зы-биле чөвүлелде организас-таарын доктаалда көрүп тур-рар. Ажал чүртта тускай ор-тумак өөредилгенин хөгжүлдээ-рини айтыргаларын тала-зы-биле эртемге үндээлетиңи-ге санаалары ажилдап кы-лырын дээр. Эвештелешкен болгаш аргонимиз республика-ларын, крайкомдарының, крайлар болгаш «Бластар» тө-дөртинге тускай ортумак өөр-дидге черлерин директорла-рының чөвүлелери тургузар.

ССРЭ-нің Дээди болгаш тускай ортумак өөредилге ми-нистерствозун чыныга тускай ортумак өөредилге черлери оларның ажал-ага чыгырдыныдан хандыраалда чокка эвештер күрөө инспек-цияны организастаан. Эвеш-телешкен республикаларын дээш болгаш тускай ортумак өөредилге министрстволарын-иң (үлүс өөредилге ми-нистерстволарының) чыныга тус-кай ортумак өөредилге черлери республика инспекция-ларын тургузар дугайында айт-тырып ССРЭ-нің Дээди болгаш тускай ортумак өөр-дидге министрствозун кир-гилгези-биле коорун эвеш-телешкен республикаларын ми-нистрлер чөвүлелинде ху-өткөк.

(Уламчы 2-ги артында).

ДАЙЫНЧЫ, КУШ-АЖЫЛЧЫ АЛДАР ЧЕРИНДЕ

Л. И. Брежневтин, Новороссийскиге чоруп турганы

СЭКП ТК-ның Чингине се-кретары Л. И. Брежнев, СЭКП-нің Краснодар крайко-мунуң бирги секретары С. Ф. Медунов, СЭКП ТК-ның Чин-гине секретарының дузалакчы-лары Г. Э. Цуканов, А. М. Александров, В. А. Голков, СЭКП-нің Новороссийск хооркунунуң бирги секретары Э. Н. Поляков, 18 дугаар ар-мияның болгаш Кара далай флотунуң байырамыга келген бөдүк хоочун дайынчылары, делегациялар удуртукуларын хоорайга, Новороссийск дээш тулуушкунуң турскааладыг черлеринге ажал-агым кыл-кан чоран.

Эрткен чылдар дүргүзүндө ук хоорай, оң чоок-хызы ле-винсктиң тагитымык кылдыр хандырган, хайганыч чарыш апарган. Новороссийск, эрик казының хоорай, суурлары бай, долу амьдыралдыг чурт-та турар болгаш үжөн чыл-дан шооугу ашпас үе мурун-да ажаа карартыр өрттөнгө чер шытталып, үгер-бо окта-рының частырынга далай хай-гыңды, үлүг тулуушкунуң дин-ирөөшкүниң дүңө, хүндүс-даа соксавай турган деп чүвөн болаарга беини Серге. Шынал-ла мыдыг турган. Ону дөргө көргөн кижилер ол оттуг дүң-дөш, хүнерин кажан-даа эт-лес. Бо черин тайбын текте-дилги турарын көргө, ам «ларга дажок өөрчүтүң.

Эш Л. И. Брежнев чурттуң иштин кучук сөөртүлгелеринге болгаш даштык салымга үлүг рольдуг Новороссийск-нин далай өртзөтүннүң ажи-лы-биле танышкан.

Соң соонда эш Л. И. Бре-жнев өскө аалчылар-биле кады пеметт заводу «Пролетарий» болган. Бузуңдулардан шагда-ла ка-

тан тургустуңан, алдар-мак-таалдыг цемент заводтары «Пролетарий» биле «Октябрь» — күш-ажылың Новороссийск-нин чоргалары.

«Пролетарий» заводтуң кол-лектив СЭКП ТК-ның Чингине секретарын ажылчы бузу-биле, бөдүүн болгаш үрктеткч хандымын ооруп уткаан. Бузуңдулгө чериниң директору Ю. И. Карташев цементчи-лериниң күш-ажылың чедиле-риниң, күш-ажылың бүү-дүрүчүлгүн бедерин дээш оларын демисели, бүү-дүрүчүлгү улам калбартап турган агарлар берин эш Л. И. Брежневке чүгэлал берген. Ортзөткө пеметте, чалымныг деп, долдугаар суугулар та-нымга Леонида Ильичиң ажил-чынар-биле чүгөөлөшкө, рларын ажилдап, амьдырал-чурттан турарынын байлааларын сонууруган.

Заводтуң хүндүлүг аалчы-лар дептеринге эш Л. И. Брежнев мында деп бизжээ: «Эң хоочун цемент заводу «Пролетарий» коллектив-нин маадарыг ажыл-агым магадамы.

Маадыр-хоорай Новорос-сийскинин бүтү цементчи-лерин күш-ажылы улам че-диншиңериг болурун хуөд-им.

Алардыг чыгылгаларыңгы бажыгтал, четпестеридер, ш-тер!

Каң-кадык чурттаарыңар, аас-кежиңик болуруңарың күзөдүм, эрчим эштер!

Соң соонда эш Л. И. Бре-жнев Мариныа Роза суур-га 18 дугаар армияның штабы турган черге чоран. Армияның политкандис начальниги пол-ковник Л. И. Брежневтин ол хүнерде тулуушкунуң ара-

зында кыска чөпсөрдө дашта-нып турган бирги бажыңчы-гажы ам-даа хөвээр артык. Ол бажыңчын эвеш Анна Карьяновна Саво база кан-кадык Эрчим аалчыны ол өө-рүп уткаан.

Леонида Ильич Брежнев бол-гаш өскө-дөө эштер оон Ге-ленджикче чорупкан. Бистин хүнеринге четкөтүлүп турар ол курорт-хоорай Кавказ дээш тулуушкунарының сурауд хүнеринде фронт чогуулуң хоорайы, 18 дугаар армияның иделгиди тыл турган.

Новороссийскинин далай өр-зөткө эш Л. И. Брежнев, Кызмыл Тух ордине Кара да-лай флотунуң байыралгага кел-ген гвардиялыг «Кызыл Крым» кораблени барган, корабль-биле татыкың, оон хууда со-стазы-биле танышкан.

СЭКП ТК-ның Чингине се-кретарына мун-мун чурттак-чылар болгаш Кара далай эрминин курорттарында даш-танан туралар Новорос-сийскинин кудумчуларына, орук дугаар — Кабардинкага, Мариныа Розага, Геленджик-ке байыр чедирип турган.

Сентябрь 8-те эш Л. И. Брежнев хүнүң ийги чар-тымында Новороссийскинин да-лай парохолствозунуң началь-ны О. А. Сычеников-биле чу-галашкан. Ол эң үлүг далай парохолствозунуң ажылдап турарын, ону хөгжүлгөсүн перспективаларын СЭКП ТК-ның Чингине секретарына О. А. Сычеников чүгэлал бер-ген.

Бесседага СЭКП-ның Красно-дар крайкомунуң бирги секре-тары С. Ф. Медунов, СЭКП-ның Новороссийск хооркуну-нун бирги секретары Э. Н. По-ляков, СЭКП ТК-ның Чингине

(СЭТА).

НОВОРОССИЙКИГЕ ХУЛЭЭП АЛЫШКЫН

Маадыр-хоорай Новоросийскиге Ленин ордени болгаш «Адык Сыдык» медалды тынысшан тыварыштыр СЭКП-нің Новоросийск хоорай комитеди, ажычын чоңар депутаттарының хоорай Советиниң күүсөмү сентябрь 7-де хуөзүл алымшын тургускан.

Хуөзүл алымшын СЭКП ТК-ның Чингине секретары эш Л. И. Брежнев, Краснодар крайын, Новоросийск хоорайны партия, совет организациаларының удуртукулары, дайындыг хоочун киришкелери — Кавказ дээш тулууш-кунга киркип чорашар, маадыр-хоорайларын, кожа рес-

публикаларын, крайларын, областарың делегациялары, крайын үлеттүрүтүң, көдө ажыл-агыйның муракчы-лары келген.

Хуөзүл алымшын СЭКП ТК-ның Чингине секретары эш Л. И. Брежнев социалист Төрөң чурттуг хосталгыз «Бол-гаш хамарыныс чоруп дөш демиселиге, дөңгич партиянык быжыг тайбын дээш демиселиге тураскалтан делгөргөй чүвө чүгөөлөш.

(СЭТА).

ЭШ Л. И. БРЕЖНЕВИНЦ МОСКВАДА ЭЭП КЕЛГЕНИ

СЭКП ТК-ның Чингине секретары эш Л. И. Брежнев маадыр-хоорай Новоросийскиге Москвага сентябрь 8-те эеп келген. Эш Л. И. Брежнев Внуково аэродромунга эштер В. В. Гржанин, А. А. Громыко, А. Н. Косигин, Ф. Д. Буалков, К. Т. Назуров, Д. С. Полдыский, М. А. Сулов, А. Н. Шеле-пин, М. С. Соломенцев, В. Н. Долгих, И. В. Калитовов, К. Ф. Ватушев уткаан.

Уткаанарының арамында СЭКП ТК-ның кежиңуңери В. В. Рукасов, Б. У. Черненко, Н. А. Шелогов, СЭКП ТК-ның ке-

жиңуңге кандидат С. Б. Двигун, хамааты ужал чүүдү мин-истриниң бирги орадакчыды А. Н. Батрич, СЭКП ТК-ның хөрек эргелдекчинин бирги орадакчыды М. П. Кувшинов болгаш оон-да өскөлөр турган.

Эш Л. И. Брежнев-биле кады СЭКП ТК-ның Чингине се-кретарынын дузалакчылары А. М. Александров, В. А. Голь-цов Москвага эеп келген.

(СЭТА).

УЛУГ-ХЕМДЕ БАЙДАЛ ДҮВҮРЕНЧИГ

хол-биле кезип турган-а. Чүв-
се. Ам...

Советтүн кол агартуу оон
ынай чугаалады. Чүге дээр-
ге, ам хол-биле кайда, каш
кжи кезип турарын орта
билес болган.

Рейд бригаданы ол-да чо-
кылп алган. Дуалаажн чедер-
берген ол сургууларын шөл-
дүк-бүрү белеткериңе чүге
ажыглап болбамы? Азы суур
чалында болган Арыг-Ба-
жында «кагадым» черлерин
чагай сизини хол ка-
дыры-биле кестирип болгай.

пандан ажыр белеткен, кур-
ларын түргүзүп ал болур.
Ындыг түрүжө, бар болдулар
аргалары чөп ажылап шы-
лаваанын, ажымды белке
денгелге органнастаанын
уламында арак-уак
черлерден сизен диле, техни-
ни септеп алган. «Улуг-Хем»
сөөкө 71 хөй кылажындан
25-ти, Жданов аттыг сөөкө
46-дан 20-ни, «Улуг ху-
ра» көкчө 58-тен 25-ти сеп-
теп алган.

Районун иинигизи-биле
алдыга, 429 хөй кылажында
биле темгелер албаан деп
болбас. СЭК обкомунун бюро-
зуун болган республикалык
Министрлер Чөвүдөтинин мал
чеми белеткериңин немерде
темгелерини дугайында до-
кументти партиа райкомунун
бюролуңга дөрөң чугаалааш-
көргөн. Оон соода, ажил-
лап кылган темгелерин
ажыл-агылдарын удурукчу-
лары калчаар боттадырып
турарын райкомун бюроруңга
база каттап чугаалашкан. ында
дүрүжө мал чеми белет-
кериңин темпин куду болуп
артышкан. Моон чыдааланы
чүдө? Хамык ужур органи-
зациякы ажылды куду денгел-
денгелге, райкомун болган
райкүүскөмун ажил-агылдар-
да быжыгатаатын тездер-
кчирид тус черде херестин
байдалын боттуу-биле өөрини
көрбөй, мал чеми белеткери-
ринин бар аргаларын ажил-
лаарыңче ажил-ишчилерин
буттары баштап кырбайн, чүг-
ле аас-биле айтышкын боор-
у-биле кызыгараатынып тур-
ганында. Ажил-херестин
боттуу удурук болза, ындыг
чептестер турбас ийик. Мын-
да хол-да чүге ажылдын сти-
линдер, Ажымы-биле чуга-
лаарга, хура-сууга кылары-
биле, айтышкын боор-биле
кызыгараатынып турган. А
чер-черде херек кырдыда бот-
туу байдалды өөрини көрүп,
ажыл-херестин хол-биле туруп
башкаары, оон тула кон-
рольдарын четпейн турган-
дыр.

СИГЕНИ КЕСТИМЭЭН ШӨДЛӨР

Сентябрьн уштун мездер-
д-биле адырга, районда 8631
тонна сизеп белеткериңин
азы планын 41,7 хуузу, сиз-
дес 7500 тонна, бодук-бүрү
планы 1300 тонна, белеткен
алганы 953 тонна, сизеп да-
ганы 114 тонна. Сенаж планы
2750 тонна, оон чүгө 18
тонна тындыган.

Мал чөминин белеткериңин
бу районда оожум тем-
пиги чөруп турарыңын чыг-
лаатын чүдө? Азы районда
кезип алыр сизеп шынал-да
чок чүге? ындыг айтыр-
галарын реид бригаданын ке-
жигуңери районга уду-
рукчуларыңга салган. Олар-
нын харымы бо.

Райкүүскөм даргазы өш
Д. С. КУУЛАР:
— Берге чыл-дыр ийин,
даргалар. Сизеп шоолуг үн-
мөн. Чагай сизеп турган
болза, план шагда-ла күөстө-
тө бээр чүге. Чок сизепни
чеже-да дырбарга, чер ал-
бас-тыр.

— Сизеп планын күөөсөдү
аргалар кайдыктай?
— Ол-да берге айттыр-
ды. 20,722 тонна сизеп планын-
да, 12 муң тонна хирен-де
белеткен алыгысса, өкөн ол.
— А оон арткамы каймын
тыштынар силер?

ШИИТПИР КҮҮСЕЛДЕЗИН ХЫНАП ТУР БИС

руткан, «Улуг-Хем» совхо-
тун Хайракан, Ийн-Тал
болган Арыг-Бажы салбыр-
ларың сизеп шөдөриңе
барган, келерей ажил-агыл-
гы өөс чөрукту көргөн. Ха-
йракан биле Ийн-Тал ара-
зында шынада кезер чагай
сизеге чыгы киригеш, тап-
тай бастырып алган. ынча-
жок оңу ам-даа кезип ап, оон
эзеп каш сараатты тургузуп
болур. А ол хиреде, совхо-
тун удурукчулары оон кестир-
ип баштап турар. Ол ийи сал-
бырын чыныда Улуг-Хемини
ортудуктарында хол кады-
ры-биле кезип болур сизеп
кылач чыгы бедик! ынча-
даа Арыг-Бажы салбырын
аадаа сугак талдар аралы-
нда бүдүп-бүдүп алаактарын
чагай үнгөн сизепи олчаан
артып калган. Оон кым-да
кезер бөдөйин турар. «Чүге?»
«Чүге дээр, мынар трактор
барбас-тыр». Бистин айты-
рымыска хары ындыг бол-
ган. Оон ынай Эжымде чагай
сизеп үнгөн шөдөриңи
малчынар малга бастырып
калган факт база бар.

«Улуг-Хем» совхозка чо-
рааш, ажил-агылгы өөс чо-
рукту мындам бир чижээк
база көрдүсүз. Кызылдан
шөфтө 84 студент чөдө бер-
ген. Чал-боронинг дөш
аларын барык-ла дөрт хонукта
ажыл чок, аназ тургузуп кел-
ген. А ол хиреде сөөкөз 350
тонна бодук-бүрү белеткөр
планында чүгө 48 тоннаны

Шефчилерини күжүн төп
ажыглап берсе болза, олар-
ны дилеп алган херээ чүү
боор?

«УТКА 25 чылы» совхо-
тун Советтүг-Дөңдө сизеп шөл-
дөриңе бар болуңузга, ба-
за-ла кайгай боор сизер. ын-
да чүгө ажиы шөдөриңи
чагай сизепи кезип алган. А
харатанар ойбаада, бугалар,
судактар уунуда, талдар ара-
зында метр чыгын бедик үн-
гөн сизеп чыдып калган. А
баштай кескен шыктарын
сизепи ам каттап кезип болур
апарган. ындыг түрүжө, ол
ажыл-агылды удурукчулары
механизматтыңан бригаданы
Өвүр районче хымырын кестир-
ип дөш чөруктан.

Шап ындыг байдал «На-
йрал» совхозта база бар.
Чал-Хөл дугуңда ордудуктар-
нын төң сизепи чүгө ма-
шина кезер берген ажаал ал-
ган. А хол-биле кезип болур
черлер ам-даа аркан.

Районга сизеп кеңилдениңи
баштайгы үзүндө хол кады-
ры-биле 500 хире кизи кезип
турган. (Харын оон-даа хөй
кжени кирип болур арга
бар). Ам 200 хире кизи ар-
кан. Ол санын беин районуг
удурукчулары өк билбес.

Бир өвөс Улуг-Хем райо-
нун удурукчулары ажилды
мержеңдин органнастаан
болза, район мал чөп сизеп
белеткериңи планын болуңун
девискөрдүн чүгө куу-
седип болур өвөс, харын-да

ка сөөртүп, кжизлер чөру-
дуу турар. Ол тем-
пигиң-даа чөгүмчылгы түн-
гөз боор билдинмес. Күргө
хымырын-биле көк сизепи
калган девискөр боор! А кезип
ап болур четир сизеп
Улуг-Хемини ажил-агылды
роюлд бар. Мапаз чүгө
ажыл-агылгы чөрук негетти-
мер.

СЕТПЕЛГЕ БАЗА-ЛА
ОЗАЛДАП ТУРАТ

Улуг-Хем районда мал
кажаларын, малчынарнын
чурттаар бажынарнын, чөп
кумарын, суг сөөртүр ма-
шиналарын, кудуктарын сеп-
төз таламы-биле байдалы ап
көөр болза, база-ла дүвүр-
енчи. Ол дугайын мындам сар-
фаттар бадьктап турар.
Кышка удур септелге ажи-
лы чорудары-биле районун
ажыл-агылдарыңа 83 брига-
даны, өвөнүн тургузары көр-
дүгөн. Ам херек кырдыда 68
ажыл-агылды чүгө 10 брига-
да, өвөз ажиллап турар. Ол бри-
гадалары дүштүг, механизм-
аттыңан кылдыр органнаста-
тыван, өлдөра кизи саны
өвөш, херестиг техника че-
диспес.

Кажаалар болган бажынар
септелгени «Найрал» сов-
хозта эзеп шыкмын эгел-
денн айтыр херек. ында 118
хөй кылажында 13-тү, 61
тепактан 30-ин, малчынар
чурттаар 152 бажындан 70-

153 септеттинген, ам-даа 5
кажаалы немей тулар. Херек
кырдыда бар 211 тепактан
чүгө 43 септеттинген, оон
кырынга 45-ти немей тулар
журуут. Малчынар чурттаар
826 бажында чүгө 74 сеп-
теттинген, немей тулары 33
бажын. Чөм белеткөр 15 куу-
надан 7-ни септеп, ам-даа
үштү немей тулар, 36 кудук-
тун 27-ин ажиллап турар. 43
водофертан 21-ни септеп.

Моон ап көргө, Улуг-Хем
районун ажил-агылдары
септелгече чүгө чаа эзелен
кирген болган ажилдын
темпин көпчүг күзүзү төдөр-
гай-дыр. Ам чаа бригадаларын
дарың четчелеп тургуспас,
оларны эрегек чугула тек-
ника-биле хандырбас, ажилды
билдинип органнастаас бола-
ла, бо улуг хемчөлдиг ажил
кышка чөдир дөвүдүдөй баар
дөриңи ажил-агылдарын
удурукчулары бөдөөр херек.

Каттышкан реид бригадамы
Улуг-Хем районга кыналдым
чорутканы таварылга өвөс.
Ол район мал чеми белеткөрү
эгелденен боор-де кудурук-
тап келген. Иччалажок
СЭК районго, райкүүскөм
байдалды өкжиңдер талаам.

Каттышкан реид бригадамы:
М. ДОРЖУ-СУМБАА,
районунун улугу контроль комитетиниң кежигуи;
С. БИЧЕ-ООЙ, Хайыракан көвөз Советиниң күкүс-
көмун даргазы; С. ХЕРЕК, Н. ВАНЬКОВ, районун
корреспондентилери; К. АРАКЧАА, «Шыннын» тускы
корр.

делегей бо хүннерде
ЧУГУЛА СОВЕТ ИНИЦИАТИВА
КНО-нун Кол Ассамблеясынын залчегиг XXIX сессиязы сентябрь 17-де Нью-Йоркка ажиттыңары чоошулап келгени-биле холбаштыр, делегейниң ол эң улуг шуулганынга көр ындай киригилген турар, делегейниң эң чугула айтырыларыңа сонуургал улам өзүп өрөр. Шагдан бээр тургустунуп келген чачыл өзүрүңе чогуу-на харын Совет Эвилели чаа инициативаны үндүрүп, КНО ийи ындай чугула айтырыны көдүрүп бөөр деп, хөй-хөй чурттарын хөй-инициативаны маңап турганы бо-даа улаада чөпчүк болган. «Делегейниң айыыл чок чөруун, кижилерин чөпчүк байдалын болгаш кыдың хандырарыңи эрге-ажыктарыңа канчап-даа таарышпас дайынсырап болгаш өске-даа сорулгалар-биле бойду-ска база климатка салдар чөдирин хөрүгүдөр дугайында» айтырыны чугула болгаш дүргөн көр айттыр ындай ам бөлүр сессияның хүн чурумунга киригип Совет Чазактың өмүназында ССЭР-ниң даштыкы херектер министрси А. А. Громико КНО-нун чигинге секретарыңче чоруткан чагазыңга саналаан.
Бир өвөс ол саналдын утазын хандыр бөдөөр болза, эртем-техниктинг депшилге бойду-ска салдар чөдир аргалык, оон туржун оңу башкаар арганы кижик төрөлгөтөөн мурну-нунга ажыдып турар амы байдаларда оң укур-дузаны билп алары берге өвөс. Ол чөдиринер кижик төрөлгөтөгө хөра чөдирбөй, харын өчө чагай чөрууга ажиллап-тыңган туржун дээш баш бурунгар сазгы салыры—оңа чугула болгаш чагай сорулга. Ол сорулга былым тайбың дээш, чөпчөлдөгилеринин эңдере бүүдүрүн шөгүлдөз дээш демисел-биле, СЭК-ниң XXIV съездинин чүлөп алганы, Тайбыңның программаны амырарда чүткүлдүр боттадырып турар бистинг чуртувустуң кол рольда ойноп турар демисел-биле эң сыйы холбашыл.
Ылалгың кыда ажил-агыл хөреглелеринге ылымал чыстаашкыннары тургузар, бүүдүткөшкыннары тарадыр, шуурганнары, нычаңнашкыннары, динирээшкыннары, чөп шимчээшкыннары контрольдарыңың чөпсекторин дилеп тывар талазы-биле ажил дыка хөй чурттарда чөдирининг чөруп турары нитиге билдинип болгай. Ыччалажок чөдир

СОФИЯ. Болгариянын шынап-ла эң чараш хоорайи диртин, девискөзүн шалыпкын калбартып турар болгаш ам миллион ажык чурттакчылыг апарган. Найысыдала чаа-чаа микрорайоннар тургустунуп, хоорайнын төвү база чартынын тургустунуп.

ЧӨПШӨРӨЛ АЛДЫНГАН

ВАШИНГОН. (СЭТА). Күрүе департаментинин төдө-
декциянын меделетиниң өзүрүр алырга, Кубига (саарып
күрүе департаментиниң чүтүдүгүмөйи турар-даа бол, үк
эргелдениң аназ бар чөпшөрөдин сенат кежигүүнери Дж.
Джавитс биле К. Ивез өвөр алган.

СЪЕЗД ХАГДЫНГАН

ТОНИО. (СЭТА). Күрүениң демир-оруктар машинистериниң бүү-эпоп профиници-
янын залчегиг, 29 дугаар съездини Миаги префектура-
лык Сьендай хоорайыңга хаг-
дынган. Съездиниң муң хире делегаттары ажил-ишчилер-

П. АРИСМЕНДИНУН КАДЫЫ БАКСЫРААН

БУЭНОС-АЙРЕС. сентябрь 6. (СЭТА). Уругвайнык Ко-
партиялынык Тк-ның бирси секретары Родней Арисменди-
нин кадымы сөөлү хүннерде баксыраан. Ол бо чылдын май 8-тен бээр кара-бажында хо-
руддаттырган. Мөндөвөдөдөн көп турар медицина баугаар
алдыга, аңаа медицина дүз-
ламчыын чөгүүру-биле көр-

ШИИТПИРЛИГ БУРУУ ШАВЫЫШКЫННАР

БАГДАД. (СЭТА). Совет Эвилелиниң Индия океанда шөргө баазалары бар, мынар-
га Ирактын Умм-Каср деп да-
лай өргөзлө ол баазаларын бирээң бооп турар деп пента-
гоншүк бадьктаптар таракы-
нан Ирактын информация агентилени (ИНА) «шүүт ме-
ге» деп буруу шалган.
Ол меделектер Индия океанда америк шөргө баазалары-
ның бар турарын агартыр со-
рулгалды деп, агентиле дем-
делган.
Ол девискөрдүн даштыкы чурттарын шөргө баазалары-
нында хөстүт, тайбың доназы кылдыр чарлаарын чөдип алыр дөш Ирак болгаш өске-лаа чурттар Каттышкан Национал Органнастаашыга, делегейниң өске-даа шуулганырыңа тур-
жуу турар деп, агентиле айткан.
Бистинг чуртувус социалист-
тик чурттар-биле болган хам-
мыктың мурунда Совет Эви-

дан-биле найыралдыг харил-
лаа туруп турар. Совет Эви-
ли-биле найырал болгаш ка-
ды ажылаажыла дугайында
хөзөлдиг бөс Ирактын девис-
көзринге совет шөргө баазалары-
н тургуспас деп ол хөрдө
айтыккан болгай дөзүрүн ИНА
демделган.
ПАРИЖ. (СЭТА). Сомалде совет шөргө-далай баазалары
бар деп дөдөдөк америк ме-
делеклери Сомали Демократтыг
Республикаың Франкияла эл-
чин чөп шыгың буруу шал-
ган, ол меделекледе канча-
да барымдаа чөк деп тайыл-
дыркан.
АКШ Индия океанда Диего-
Гарсияга шөргө-далай баазалары
тургузуу амыр болган калбарты
планын боттадырып уламчылап турар,
ындам меделектер делегейниң
хөй-инициативы сазгы-бола-
дын алаактыр кара чажың
сорулгалды деп, элчин чөри
демделган.

